

Anadolu Dokumalarında Motif Felsefesi

Aydın UĞURLU
Y.Doç.Dr.

Mimar Sinan Üni. Güzel Sanatlar Fak. İSTANBUL

Anadolu yüzey süslemelerinin motif, biçim, sembol, renk, kavram ve düzenlemelerini çözümlenmeye çalışmak geleneksel sanatlarımıza yeni yaklaşım boyutları getirecektir. Bu yazıda Anadolu'da kullanılan dokuma motiflerinin bilinen matematik denge ve uyum değerleri yanında, o motifleri yapanların kültürü ve dünya görüşleri de tarihsel perspektifi içinde ele alınarak incelenmektedir. Günümüz teknolojisinin sağladığı olanaklar, sanayi ürünlerini gitkçe artan ölçüde estetik değerlere yaklaştırmaktadır. Bu açıdan dokuma üretimini sanatsal yönde destekleyecek çalışmalar önem kazanmaktadır. Bu çerçevede tekstil ürünlerinde kullanılacak motiflerin geleneksel temellerden uzaklaşp yozlaşmalarını önlemek de tekstil üretimine bir ölçüde katkı sağlayacaktır.

FIGURING PHILOSOPHY IN THE ANATOLIAN WOVEN FABRICS

Trying to analyse the figure, form, symbol, colour, concept and arrangement of the surface ornamentations of Anatolia will bring about new dimensions of approach to our traditional arts. In this article, along with the well-known values of mathematical balance and accord of the woven figures (motifs) used in Anatolia, the culture and philosophy of life of those who created these figures are examined by considering them in their historical perspectives.

The possibilities that today's technology provide are pushing the industrial products more closely to aesthetic values by an ever increasing measure. From this viewpoint, works that will support the weaving production in the artistic direction are gaining importance. In the same context, the prevention of the motifs to be used in the textile products from going away from its traditional roots, thus becoming deteriorated, will in some way contribute to the textile production.

1. GİRİŞ

Bir sanat kültürüne yakınlaşma, o konuyla ilgili bütün etkinliklerin anlaşılması ve bunları bütünleyen

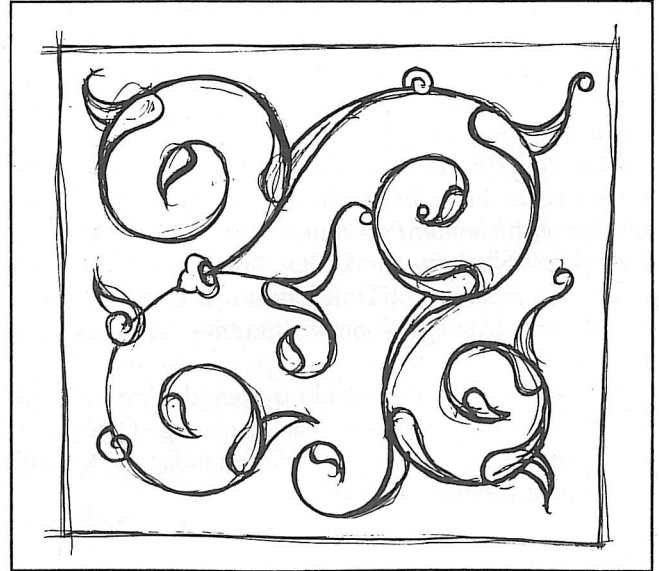
özün bilinmesi ile sağlıklı olur.

Anadolu -yüzey süslemelerinin- eski uygarlıklardan beri yapılmış olduğunu görmek, motif, biçim, sembol, renk, kavram ve düzenlemelerini çözümlenmeye çalışmak geleneksel sanatlarımıza yeni yaklaşım boyutları getirecektir.

Geleneksel yüzeyleri süsleyen motifler, onları oluşturan temel ilkeler ve yüzey değerlendirme sistemleri konusunda bilinenler net olmadığı gibi, bu konuda yapılan açıklamalar da yeterli olmuyor. Örneğin, hayrat yapılarını tanıtan kitabeler, hayrat sahibini ve yapı ustasını bize bildiriyor, fakat o sözlere gizlenmiş olan tarihi bulmak için -ebced hesabını- öğrenmiş olmak nasıl gerekirse, anadoluda kullanılan motiflerin, bilinen matematik denge ve estetik uyum değerleri yanında, o motifleri yapanların kültürü ve dünya görüşleri hakkında da bilgi sahibi olunması gereklidir.

Göründüğünde başka anlamlar taşıyan, İkonografik motiflerin, toplumun ortak anlamlar yüklediği sembolik desen ve renklerin "aba anced" kullanılan geleneksel biçimlerin kökeni ve bunların yüzey düzenlerinin açıklanması, matematik, toplum bilim, sanat tarihi gibi farklı görüşlerle, zaman zaman ideolojik yönlü çözümlerle yapıyor.

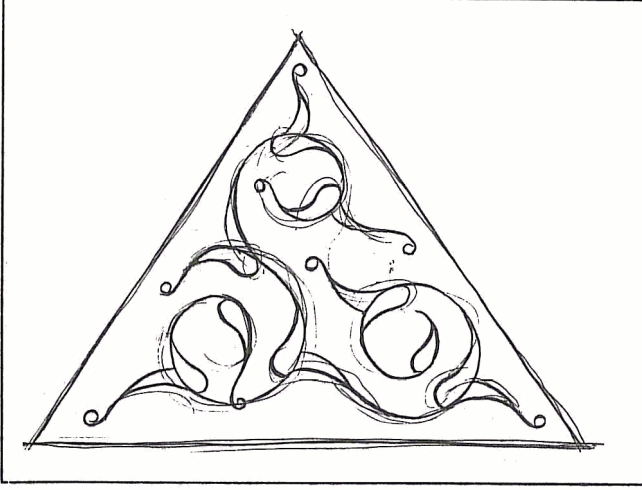
Osmanlı mekteplisi, saray özlemi doğrultusundaki eğitim sonucu akademik motifleri yüceltmış bunların dışında kalan, içtenlik ve samimiyetle yapılan süslemeleri değersiz kabul etmiştir.

Şekil 1.

Bu konuda Bedri Rahmi Eyüboğlu; "Bizim memleketimiz motif bakımından eşine dünyada az rastlanan bir zenginlik gösterir. Motif kundaktan mezar taşına kadar bizimle beraberdir. Resim ve heykelin yokluğu paahasına süsleme sanatı kollarının hepsinde bütün dünya sanatçıları çileden çıkartan bir açıklığa, bir sadeliğe ve bu sadelik içinde sonsuz bir zenginliğe varmışız."

diyor ve devam ediyor: "Bugün remsi süsleme sanatlarına doğru gidiyor. Eğer biz memleketimizdeki süsleme sanatı örneklerine alıcı gözüyle bakarsak, bugünün resmine yabancı kalmayız."

Şekil 2.

2. MOTİF VE DOKUSAL YÜZEY

Kökünü avcılık ve çobanlık kadar eski olan dokumacılık ile ilgili etkinlikler öteki toplumsal etkinliklerin aksine, insanları yaratıcı ve sanatsal yönde meşgul etmişlerdir.

Dokumacılığa örnek olmuş olan -post- gerçekte bir düşman derisiydi. Bu, zamanla bir çeşit -üstünlük bildirimi- amacıyla kullanıldı. Hayvan postları uzun zaman dokuma ürünleri işlevinde kullanılmışlardı. Bunun izlerini hayvan postlarına benzer dokumalarda yahut hayvan postu motifleri ile süslenmiş halılarda görüyoruz.

Öyle ki bugün bazı halılardaki "göbek" motiflerin hayvan postunun zamanla soyutlanmasıyla oluştuğu tartışılmaktadır.

İlk dokusal yüzeyler, malzeme ve teknik olanaklar kapsamında, doğal ve yapay gereksinimler doğrultusunda, işlevsel değerlerde olurlardı. Fakat duyu ve düşünceleri görselleştirme dürtüsü -insan olma- gereğidir. Bu doğumla başlar, zamanla gelişir, çevreyle bütünleşerek toplumun kültür birikimine katılır.

İnsan, dokusal yüzeyleri süslemeye -çıplak derisini- boyamakla başlamıştır. Vücuduna ve mekan edindiği yerin duvarlarına boyadığı motifleri daha sonra dokumalarına aktarmıştır. İnsansı bir istek olan bu iç güdünün izlerini bugün tatoyaş, makyaj ve iç mekan süslemelerine olan ilgide görüyoruz.

Dokusal yüzeylerin motiflerle süslenmesi onlara yeni boyutlar kazandırmış olsa da dokuma, malzeme, teknik ve şekli ile amacına uygunsa güzeldir. Eğer bunlardan farklı, fazladan birşeye sahipse, hayranlık uyandırıyor, bir ifade taşıyorsa sanat eseri değerindedir. Bu

hayranlık, kullanılan malzemenin maddi değeri, şekli ve tekniğinin mükemmelliği, süslemelerinin karmaşıklığı ile olduğu gibi bunların basit ve sadelik içinde kullanılması ile de olabilir.

Resim 1.

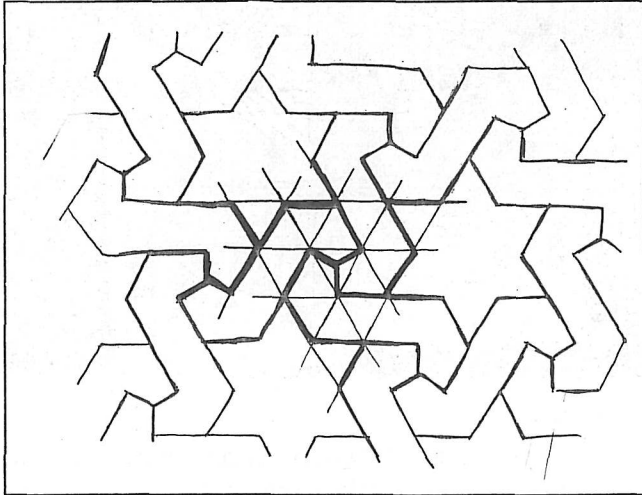
Önceleri, dokusal yüzeylerin değerlendirilmesi akıla seslenen somut ölçütlerle yapılıyordu. Dokuma, kışın soğuğu geçirmez, hareketlerimizi engellemez ise güzeldi. Teknik beceriler ilerledikçe, değerlendirmeler soyut kültür ölçütleri ile yapıldı. Hayvan postuna benzediği, motifler ve renkler yahut kıymetli malzeme ile süslenildiği oranda beğenildi.

Dokusal yüzeylerin süslenmesinde kullanılan motif-

ler, çok farklı coğrafyalarda ortaya çıkmış olsalar da, zaman zaman birbirine benzedikleri görülmüş. Örneğin, Haçlı ordusu ile Anadolu'ya gelen Alman Kaiiser'i 9. Ludwig'in kullandığı bayrak ile ona karşı savaşan Memlük Sultanı Fahreddin'in kullandığı bayrak, aynı motifle -çift başlı kartal- ile süslenmişti. Bu benzerlikten ötürü aralarında başlayan dostluk uzun ve köklü olmuştur.

Motif dili görsel sanatlar arasında en çok kullanılan dildir. Bu öyle güçlü bir dil ki, ne zaman kavramı tanır ne mekan. Farklı zamanlarda, ayrı ayrı ülkelerde bambaşka koşullar içinde yaşadıkları halde motif dili insanı şaşırtan bir tempo ile toplumların ortak dili olmuş, mimari, heykel, din ve dil değişmiş fakat motif her zaman özelliğini korumuştur.

Çoğunlukla kadınlar tarafından dokunan motifler, çiftleşme, üreme, doğum gerçekleri doğrultusunda, sağlık, bereket, güzellik, korunma, temizlenme, ölüm ve nazar gibi konular kapsamındadır. Öte yanda inanç, tanrı, ölüm, ölümsüzlük, temizlenme, günah, yeniden dirilme, üreme organları, geriye bir şey bırakma, kemgöz, doğanın değişmeyen düzeni, sonsuzluk gibi her zaman insanların ilgisini çekmiş olan konuları simgeleyen sembolik motifler kullanılmıştır. Zamanla farklı anlamlarda da olsa sık görülen Yılan motifidir: Yılan Ege kalıpları ile, evreni oluşturacak yumurta için, Eurynome'yi dölleyen Ophion'dur. Orta Asya'da Yılan veya onun soyutlanmış biçimi olan ejder, büyülenerek hazineyi beklemekle görevlendirilen, güzel bir prensesi simgeler. İslam kalıplarında ise, cennetteki hayat ağacını koruması gereken, Adem ile Havva'nın günahı kendisine yüklenen bir motif olmuş.

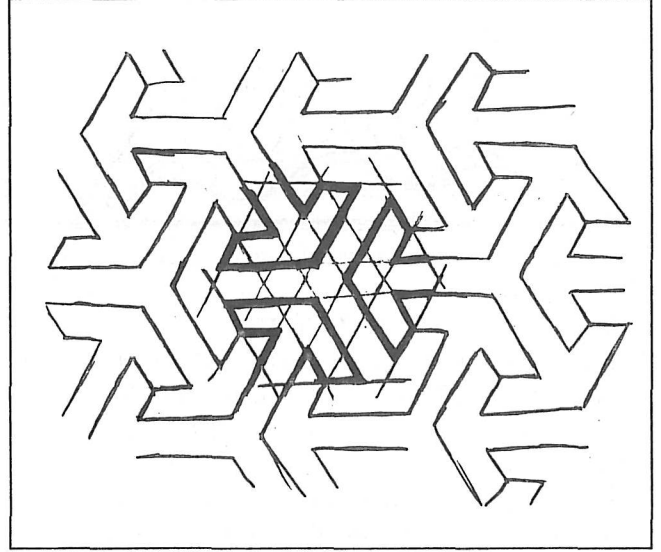

Şekil 3.

Öte yandan deliklere kaçması ve gömlek değiştirmesi gerçeğine bağlı olarak yılan, sürekli genç kalmanın, tazelenmenin, yeniden doğuşun, bilgi ve bilgeliğin simgesidir. Yılan, orta çağın karanlığında kötülüğün ve şer

güçlerin bir sembolü olmuştur.

Çok eski alışkanlıklardan izler taşıyan ve toplumun ortak inanç ve düşüncesini yansıtan bu estetik motifler, dokuma, ahşap, taş, çini ve kağıt gibi farklı yüzeylerde, benzer amaç ve düzenleme ile kullanılmıştır. Bu yüzeylerde malzeme ve teknikler farklı da olsa, motiflerin tekdüzeliği, büyük, küçük, dolu, boş, sık, seyrek, tek, grup, ulama, yollu ve geçme gibi başka başka yapılarda yahut farklı renk değerleri ve yansıma, kaydırma, çevirme gibi simetri işlemleri ve sonsuz çeşitlilikte temel sanat kavramları ile giderilmiştir.

Şekil 4.

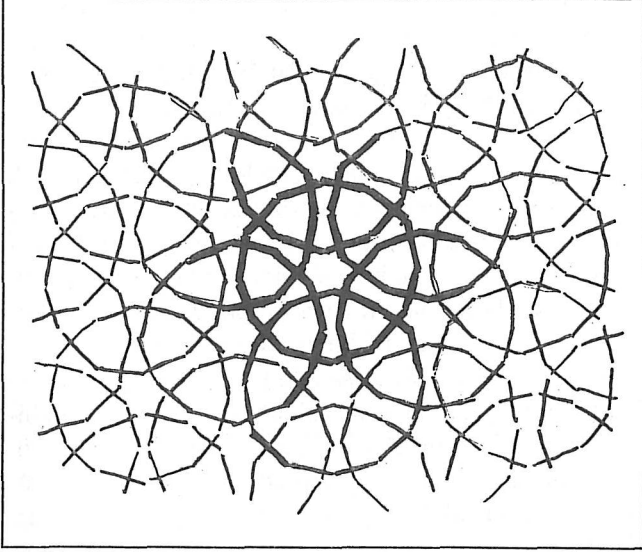
Dokumalarda kullanılan motifler genellikle, kelime, bayrak ve im örneklerinde olduğu gibi geleneksel, kişiye bağlı, rastlantısal ve ateş, su, güneş motifleri gibi evrensel temele dayandırılabilir.

3. MOTİF VE GELENEKSELLİK

Anadolu'ya, göçebe bir toplumun kolu olarak gelen Türkler, Bizans'ın yerleşik toplumuna göre çok hareketliydi. Her ne kadar -askeri başarı- sonucu da olsa Anadolu'ya, işgal, yağma ve ticaret amacıyla değil, yurt edinmek için gelmişlerdi ve kendilerinden önce orada bulunanlara, çağın gerektirdiği en insanca davranış içindeydiler. Çünkü zamanın Türk toplumu, işraki, meşşai, Şehabettin Sühreverdi, Hüseyin bin Mansur al Hallaç, Gazali, Ahmet Yesevi, Hacı Bektaş Veli, Hacı Bayram Veli, Yunus Emre, Mevlana, Ak Şemsettin, Şeyh Edebali, Şeyh Bedreddin gibi bilge kişilerin öğretileri ile -doğrunun- aranması yönünde, kendi özüne uygun, aydınlanmış olarak, çağının ilerisindeydi. Öyle ki Avrupa'da Rönesans ışığını yakacak olan İyon ve Bizans kültürleri iel birlikte yaşamalarına rağmen, yeterince faydalanma gereksinimi duymadılar. Zaten Türklerin sosyal düzenleri olsun, sanatları olsun farklıydı. Sözelimi, müzik konusunda, insanın içini bayıltan ve

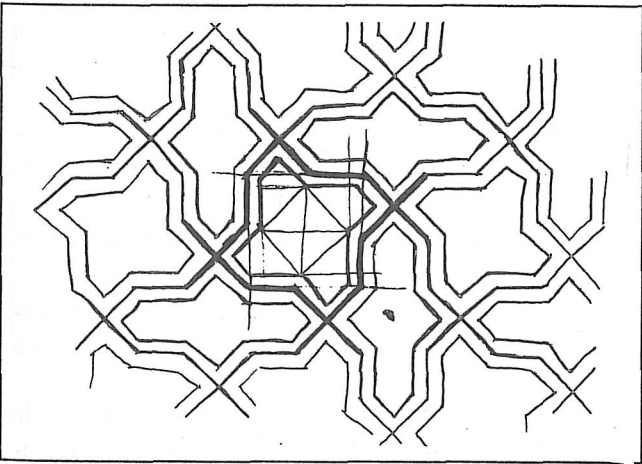
karmaşık kaideleri içinde yapmacık bir duyarlılıkla, morumsu inleyen nağmeler dinleyen Bizans'ın müzik beğenisine karşılık, yeni gelenler, kavallı, dümbeleklî, sazları ile türkülerini söyler, davullu, zilli, zurnalı mehter müziği ile dünyaya meydan okuyarak yürürlerdi.

Müzik alanındaki bu coşkunluğu, toplumun ortak özelliği olan, dokumalara, motif, desen, renk ve düzenlemelerle aktaracak sanatçıların da olması normaldir.

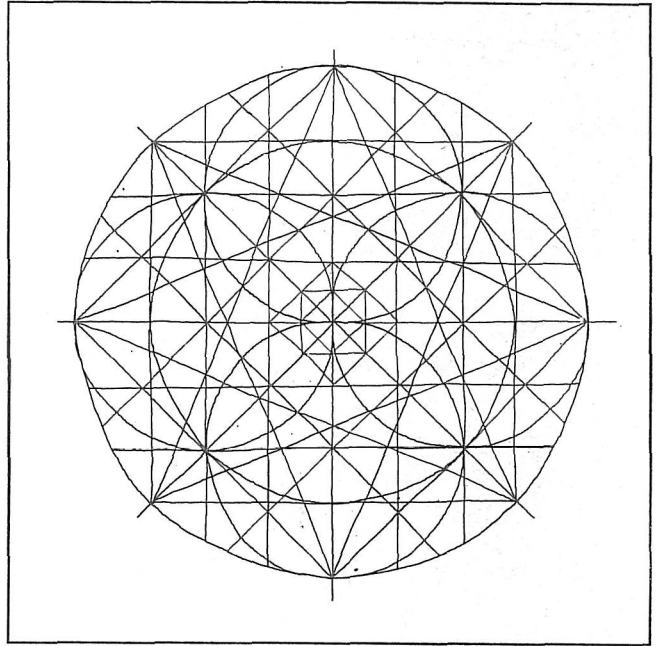

Şekil 5.

Yüze süslemeleri konusunda, bizans motifleri antik çağ izlerini taşımasına rağmen, geleneksel kurallar içinde, tekrarlana tekrarlana kıvrılıp bükülmüşlerdi. Kendi düzenleri içinde yerleşik hayata geçen Türkler, zamanla mahalle komşularından öğrendiklerini, Orta Asya'dan getirdiklerini, tasavvuf inancı ile bütünleyerek kullanmışlar. Bu yüzden Türklerin, sanatsal uygulamalarını yansıttıkları geleneksel dokuma motiflerinde, ne islam süslemelerindeki salt geometrik denge temeline dayanan katı matematik düzen, ne de bizansın kuralları ve yasaları altında kıvrılıp kalmış, sıkıntı ve bedbinlik vardır.

Şekil 6.

Şekil 7. Geometrik temele dayalı geleneksel motiflerin geliştirilmeleri çeşitli yöntemler ile açıklanır. Bu desenlerin çiziminde kullanılan aletler, taksimsiz cetvel, pergel ve gönye ile sınırlıydı. Bunların dışında yardımcı gereç olarak belki bir ayna kullanılıyordu. Desenlenecek alan belirlenerek düşey, yatay ve köşegen yönlerinde paralel çizgiler ile uygun aralıklara bölünürdü. Varsa kenar, bordür bölümleri ayrılır. Zemindeki temel bölümlere uygun, birim motif geliştirilerek, alana yerleştirilirdi. Geleneksel düşünce alışkanlığında boşluk, sonsuzluk ve kaostan düzene geçiş kavramları önemliydi ve kutsal sayılırdı. Hatta tanrının evreni kaostan kurtardığına, herşeyi doğal yasalarla buyruğuna uydurup düzene soktuğuna inanılırdı. Bu konuyu farklı bir yaklaşımla ele alan Erich From, Ana erkil düzendeki motiflerde, eşitlik, insan ve sevgi ağırlıklı unsurların, ata erkil düzende ise otorite, itaat ve kanun düzeninin önemli olduğunu açıklar. Geleneksel dokusal yüzeyler, belirlenmiş olan temel zemin yapısı üzerine motiflerin, tekrarlanmasıyla süslenirdi. Bu süslemelerde kullanılan motif birimleri Şekil 1-5'te gösterildiği gibi, daire, kare, üçgen, çokgen, geometrik çokgen çekirdek motiften, simetri, asimetri, düşey, yatay, köşegen veya sivistika kolları yönlerinde tekrar işlemleri ile geliştirilerek geleneksel dokuma yüzeylerinin süslemesinde kullanılırdı.

Örneğin, mimari alanında Efes'teki İsa Bey Camii asimetric alanda dünyanın ilk eseridir. Halikarnas balıkçısının anlatımı ile; "Kapı ortada değildir. Bir yanın uzunluğu ve yüksekliği bir değildir. Her penceresi ayrı üsluptandır. Sanki dört yüzyıl önce yaşayan bir Picasso binlerce yıldan beri uygulanan simetriden bıkmış ve korkunç bir cesaretle mimariye özgürlük ve başkalık getirmişti". Bu mimari eserin iç mekanında kullanılmış olan dokumalar, muhakkak yapıdaki anlayışa uygun motiflerle dokunmuş olmalı. Bu savı doğrulayan örnekler bugün bile rastlıyoruz. Bunlar, matematik kesinlikte plan ve kaidelere göre koşullandırılmış kişileri şaşırtan türde, bilinen bütün kalıpları -deh-lemiş ve renk olsun, motif ve düzenlemeleri olsun belirli ölçüler içinde açıklanmasına imkan olmayan, çağdaş resim

Resim 2.

Resim 3.

sanatı ile değerlendirilecek nitelikte eserlerdir.

Türkler öteden beri göçebelik gereği, dağ, gök, su, güneş gibi ilk çağ felsefesine dayalı -anasırı erba- gerçekleri temelinde, Şamanizm, Buda, Tao, zerdüş, Mani, Musa, İsa gibi zamanın inançlarına yabancı değillerdi. anadoluya gelmeye başladıklarında, sünnet ve molla müslümanlığından çok, nakşibendilik, kalenderlik, melamilik, mevlevilik, bektaşilik, ahilik gibi günlük yaşam içinde -doğru olanı- gerçekleştiren ve -insan- varlığını yücelten tasavvuf inancını benimsemişlerdi. Anadoluya özgü motiflerin oluşmasında, Türklerin hoşgörülü yöntemlerinde dört yöndeki kültürlerin birbirlerini etkilemiş olmalarının önemi büyüktür.

Anadolu sanatı, biri yönetici öteki halk olmak üzere iki farklı temele dayanır. Farklı temellerden kaynaklanan sanat örnekleri, Anadolu sanatını yenileyen evren-

sel devinimi sağlamışlardır.

Türklerin Anadoluya beraberinde getirdikleri Orta Asya kültürlerine göre, hayatın kaynağı ve bütünlük kavramındaki uyumun, gündüz, gece, iyi, kötü gibi zıklıklardan oluştuğu düşünülür.

Güneşin hareketi ufuk üzerinde, doğuşundan, batışına kadar izlendiğinde -yarım daireyi- verir. Bunun öteki yarısı karanlıkta kalır. Bu evrenin değişmez düzenidir. Mandala, Sanskritçe daire, çember, çark anlamında olup, bu tür şekilleri eşit parçalara bölen Mandala motifleri şaman, budist, zerdüş ve mani gibi doğu inançlarında kutsallaştırılarak kullanılmışlardır.

Evrensel huzuru arayan insanların yaptığı resimleri, Mandala motifleri ile çözümlenmeye çalışan C.G. Jung bu konuda ilginç araştırmalar yapmıştır. Ying-yang, Swastika, Çarkı Felek, Mührü Süleyman, Mevlevi Samahları ve anadolu süslemelerinde kare bir yüzeyi eşit parçalara bölecek türde yapılmış olan motifler, hep gerçeklerden kaynaklanan Mandala motifleridir.

Zaten sanatçılar, Rönesansta yaygınlaşan; yüzeylerde perspektif gibi gerçek dışı aldatmacalardan, yalan biçimlerinden kaçınmışlardır. Yalan ve aldatma günahı. Daha sonra fotografi ve sinemanın geniş kapsamlı aldatmaları ile baş edemeyeceklerini anlayan ressamlar, yüzey boyutlarına bağlı kalarak, anadolu süslemeleri doğrultusunda resim yapmışlardır.

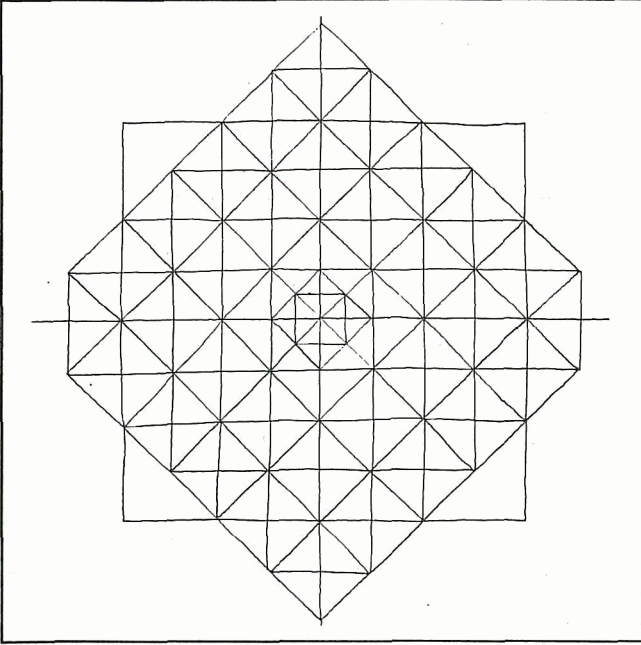
Resimdeki saplantıları anlatan Bedri Rahmi Eyüboğlu, aynı konuda özetle şunları yazıyor: "Düz satih üzerinde derinlik bir marifet sayılırsa fotoğrafta kilometrelerce derinlik, hikaye, masal, tiyatro istiyorsan al sana sinema. Resimde derinlik anlayışını, benzetmeyi, heykel ağırlığını, edebi tarihi hikayeyi çıkardıktan sonra geriye dümdüz bir satih, renkler, çizgiler bir kelime ile motif kalır. Resim sanatının varlığı bu üç ana öğeye bağlıdır. Düz bir satih, renk ve çizgi. Motiflerin de özü aynıdır. İşte bugünün bir çok okur yazarını şaşırtan da budur. Resim sanatının ana öğeleri ile süsleme sanatının özünü oluşturan değerlerin birbirine karışması. Motifleri ayağının altındaki kilimde ve ayak işlerinde görmeye alışık bu tür seyirci onları sanat eserleri ile aynı değerde görünce küplere biniyor."

Öte yandan, islam ressam ve ustalarının "sanat hürriyeti" kavramından habersiz oldukları, Allah'ın yarattığı şeylerin resimlerini yapmaktan kaçınarak, yaratıcı kuvvetlerini akı, süs ve motiflere uyguladıkları biliniyor.

Bu motiflerin gramatiği çağdaş matematikçiler tarafından "grup teorileri" ve "simetri operasyonları" ile açıklanmakta.

Deneyisel matematikte, modern cebirin soyut bir kavramı olan grublar teorisine göre, grup kavramı elemanlardan oluşan düzlemlerdir. Burada her grup fark-

lı simetri işlemleri ile global simetriler oluşturur.

Şekil 8. Anadolu'da geleneksel dokumalarda kullanılan motiflerde ve bu motiflerin, dokusal yüzeylerde düzenlenmesinde simetri öğesine çok sık rastlanır. Uyum, ritim ve orantı sözcüklerinin dayandığı temel estetik kavramların başında simetri gelir. Simetri, iki ya da üç boyutlu biçimleri en az bir eksene göre eşit parçalara ayırma özelliğidir. Daire, kare, üçgen ve çokgen gibi geometrik temele bağlı olarak geliştirilen motifler, genellikle bir simetri eksenine göre ayrılabilir eşit parçalardan oluşur. Simetrik olmayan şekillerin estetik değerlendirilmesi ise doğal düzende, motif ve zemin ilişkisinde ve bu şekillere sembolik anlamlar verilerek yapılır. Hayat ağacı, çarkı felek, zencerek, sivastika, bereket ve aşiret imlerinin pek çoğu geleneksel dokumalarda kullanılan asimetrik motiflerdir. Doğadaki ağaç ve bitki dallarının yönleri ve aralıkları arasındaki uyum doğal düzendedir. Ayrıca motiflerin beğenilme oranını artırmak için onlara gizli ve sihirli anlamlar yüklenerek sembolleştirilir. Sembol dili farklı bir mantıkkat, çağrışım ağırlıklı evrensel bir dildir (Şekil 1-2).

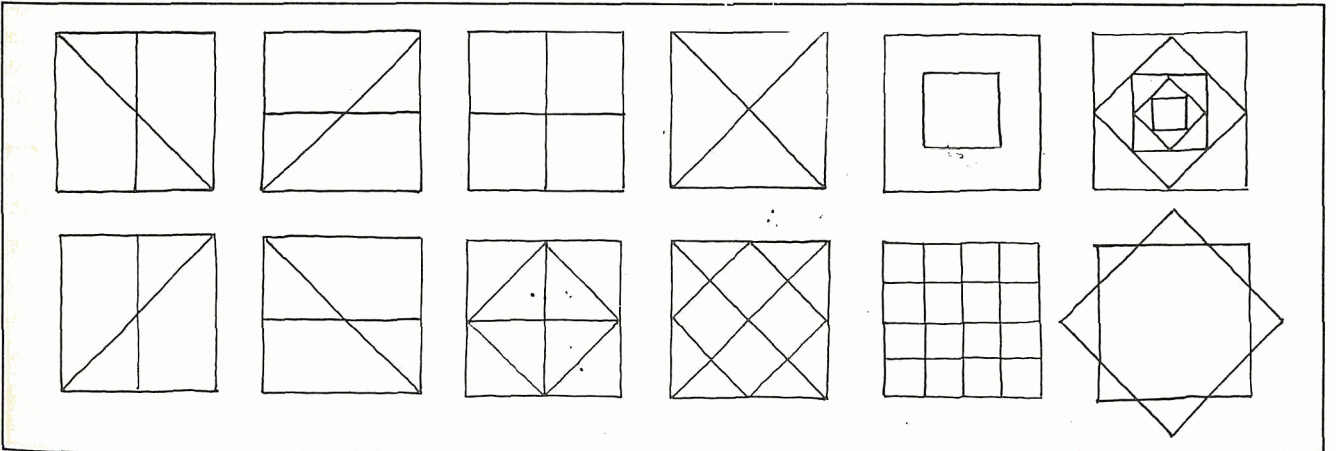
Fas'tan Hindikuş'a, Elhamra'dan Semerkand'a kadar izlenen islam yüzey süslemelerindeki motifler, bu asimetrik teme göre çözümlenebilirler de, Anadolu'da

kullanılan motiflerin çözümlenmesi tam anlamıyla yapılamıyor. Örneğin, Anadolu dokumalarında kullanılmış olan bir motif bizi geometrik temele dayalı islam süsleme düzenine götürürken, öteki düşüncelerimizi Hitit uygarlığının ana tanrıça kültürüne yahut başka bir örnek ise İyon medeniyetinin sadeliğine götürmektedir. Bunların yanında Bizans sanatının kuralları ile aydınlatacağımız bir motif -Orta Asya- diye bağran Mandala motifleri arasında kayboluyor.

Anadolu dokumalarının bu tür örneklerini motif yönünden bilinen kalıplar çerçevesinde açıklayıp, yorumlamak, Klee, Kandinsky, Miro gibi ressamın motiflerini açıklamakla özdeşleşir.

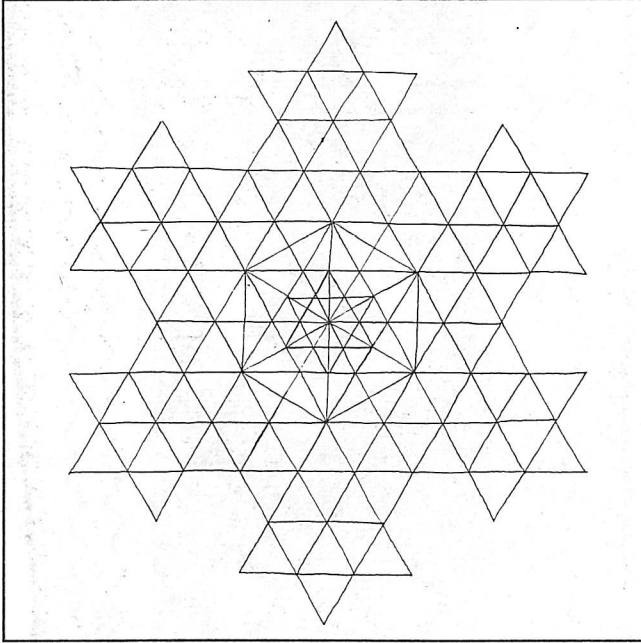

Resim 4.

Şekil 9.

1960'lı yıllarda Polonyalı dokuma sanatçısı Magdalen Abakannowicz sergilediği dokumalar hakkında, adeta göçebelerin oba, kara çadır ve toprak evlerini anlatır-casına özelemlerine şöyle dile getiriyor: "Uygarlığın başından beri bize eşlik etmiş olan eldokumacılığı modası geçmiş diye düşünülür. Dokuma bir süs elemanı olma ve resimi kopya etmesinden önce, insanı koruyan bir örtüydü. Onu düşman ortamda koruyordu. Ben yapıtlarımda bu ilkeyi göstermek istedim ve üç boyutlu dokumalarımı, duvardan kurtarıp, onları duvar ve çadır gibi diktim ve insanın, içine girip, dokusal yüzeyi hissedebileceği büyüklükte dokudum. El ile dokunmuş her santimetre kare doğa elemanı gibi birbirine benzemez. Ben insanların duyu dünyasını, vücudun bir sanat eserine dokunmasıyla, genişletmek istiyorum."

Şekil 10.

4. ANADOLU MOTİFLERİNİN GEOMETRİK TEMELİ

Uyum ve orantı sözcüklerinin dayandığı temel estetik kavramlarının başında simetri ögesi vardır. Simetri, iki ya da üç boyutlu biçimlerin en az bir eksene göre eşit parçalara ayırma özelliğidir. Anadolu'da kullanılmış geleneksel motiflerde simetri ögesi yahut bu motif-

lerin dokusal yüzeylerdeki simetrik düzenlemeleri çok sık görülür. Daire, kare, üçgen ve çokgen temeline bağlı olarak geliştirilen motifler, en az bir simetri eksenine göre eşit parçalardan oluşur.

Simetrik olmayan motiflerdeki estetik anlatım ise motif ve zemin ilişkisinde, dolu, boş alanların denge değerlendirilmeleri ile yapıldığı görülür. Ancak asimetrik desenlerin dokusal yüzeydeki dağılımı simetri eksenleri bazında yapılmıştır.

Bugün dokuma ve tekstil üretimini sanatsal yönde destekleyecek çalışmalar, sanat ve teknik alanlarında önem kazanmakta. Sanayide bu alanda yapılan üretim en gelişmiş teknik donanımlı makina ile üretilmiş olsa bile eğer üretilen mal estetik değerlerden noksan ise tüketimi zorlaştırıyor. Bu yüzden günümüz teknolojisinin geçerli ölçüleri sanayi ürünlerini gittikçe artan oranda estetik değerlere yaklaştırmaktadır.

Anadolu dokumalarının yüzey süslemelerinde, ölçü, dizem, uyum, renk ve bütünleştirme gibi sanatsal anlamda düzenlenmiş biçimler yanında, bunlardan farklı, anlamları saklı ve ancak, konuyla ilgili bütün etkinliklerin ve bunları bütünleyen özün öğrenilmesi ile açıklanabilecek belki açıklanmayacak pek çok motif ile karşılaşmaktayız.

Tekstil ürünlerinde kullanılacak motiflerin geleneksel temellerden uzaklaşıp, yozlaşmalarını önlemek, günümüz tekstil üretimine kişilik kazandırmakta önemli olacaktır.

Doç.Dr.Aydın UĞURLU

1944 Şumnu Bulgaristan doğumludur. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Süsleme Sanatları Bölümü Tekstil Kısmı mezunudur. 1972 yılına dek İzmir Basma Fab.'da desinatör olarak çalıştı. Aynı yıl devlet bursu ile Almanya'ya gitti. Nürnberg Güzel Sanatlar Akademisinde dokuma ihtisas

eğitimi yaptı. 1976 yılından beri İstanbul Devlet Güzel sanatlar Akademisi/Mimar Sinan Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Nürnberg "Kom" Gençlik ve Kültür Merkezi'nde, Geleneksel Dokuma Kursu veren Aydın Uğurlu, Dokusal Yüzeyler adı altında İstanbul, Bursa ve Ankara'da dört kişisel sergi açmış, Nürnberg, Hannover, Tilburg kentlerindeki yarışmalı tekstil sergilerine kabul edilmiş, Nürnberg Akademisi 3.'lük ödülü sahibidir.